

Lietuvos Respublikos
Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai
Lietuvos Respublikos
Švietimo ir mokslo ministerijai

2016 m. balandžio 29 d.

REKOMENDACIJOS DĖL LIETUVOS VISUOMENĖS PILIETINĖS GALIOS STIPRINIMO

Kasmet atliekamo Pilietinės galios indekso tyrimo rezultatai rodo, kad Lietuva vis dar neranda ar plačiai nepritaiko efektyvaus recepto pilietinei visuomenei stiprinti ir pilietinė galia Lietuvoje nebeauga, tačiau 2015 m. tyrimo duomenys atskleidžia, kad piliečiai, išitraukiantys į organizacijas ar sambūrius, dalyvaujantys visuomeninėje veikloje, pasižymi aukštesniu pilietinės galios indekso rodikliu. Todėl vienas iš būdų auginti pilietinę visuomenę Lietuvoje – skatinti gyventojus dalyvauti savanoriškoje, visuomeninėje veikloje, jungtis į organizacijas, o pačias organizacijas stiprinti, kad jų veikla plėstųsi, būtų kokybiškesnė bei patrauklesnė naujiems nariams įsijungti.

2016 m. kovo 24 d. pristatyto Pilietinės galios indekso tyrimo duomenys rodo, kad 2015 metais Lietuvos pilietinė galia stagnuoja (pilietinės galios indeksas – 33,4 balai iš 100), nėra atsveriamas ankstesnių, 2014 m., pilietinės galios indekso kryptis (2014 m. pilietinės galios indeksas smuko nuo 36,0 iki 34,0 balų).

2015 m. duomenimis, labiausiai smuko Lietuvos gyventojų aktyvumas pilietinėse ir politinėse veiklose (bendras indekso pokytis – nuo 36,8 iki 32,0 100-balėje skalėje): praeitais metais mažiau gyventojų aukojo labdarai, mažiau parėmė asmenis ar organizacijas (44 proc., 12 proc. mažiau nei 2014 m.), retesnis kuris dalyvavo aplinkos tvarkymo talkose (41 proc., t.y., 9 proc. mažiau nei 2014 m.), mažiau žmonių išitraukė į vietos bendruomenių veiklą (28 proc., 5 proc. mažiau nei 2014 m.). 2015 m. nė vienoje iš 18 vardintų veiklų nedalyvavo trečdalis – 34 proc. gyventojų.

Tačiau į 2015 m. tyrimą įtrauktas papildomas klausimų blokas leidžia pateikti konkrečių veiksmų, galinčių pakeisti situaciją, kryptį. Kaip rodo tyrimo duomenys, gyventojai, dalyvaujantys įvairiose formaliose ar neformaliose organizacijose, esantys jų nariai – daug aktyviau išitraukia į visuomenines veiklas, labiau pasitiki savo ir piliečių įtaka priimant sprendimus, o apibendrintas jų pilietinės galios indeksas – aukštesnis. Pavyzdžiui, nedalyvaujančiųjų nė vienoje organizacijoje ar sambūryje pilietinės galios indekso vidurkis – 28,9, dalyvaujančiųjų vienoje – 39,0, dalyvaujančiųjų dviejose – 48,9, o dalyvaujančiųjų trijose ar daugiau – 56,3 iš 100 galimų. Narystės įvairiose

Pilietinės visuomenės institutas / Civil Society Institute, Didžioji g. 5, LT-01128 Vilnius, Lietuva

organizacijose įtaka pilietinei galiai net gerokai didesnė nei tokio stipriai pilietinę galią lemiančio veiksnio kaip išsilavinimas.

Tačiau kartu pastebime, jog įsijungiančiųjų į įvairias organizacijas skaičius Lietuvoje – itin mažas. Kaip matome iš 1 paveikslėlio, apklausoje pateikiant itin platų spektrą organizacijų ir sudarant sąlygas atskleisti pačias įvairiausias narystes tiek formaliose, tiek neformaliose organizacijose, tik 32 proc. nurodo esantys bent vienos organizacijos ar sambūrio nariai, iš jų 22 proc. priklauso tik vienai organizacijai ar sambūriui, 7 proc. – dviem, 3 proc. – trimis ir daugiau. 68 proc. Lietuvos gyventojų nepriklauso jokiai formaliai ar neformaliai organizacijai. Panašus klausimas, užduotas 2008 m. Europos vertybių tyrimo apklausoje pademonstravo, jog lietuviai – vieni mažiausiai besijungiančiųjų į organizacijas (bent vienoje organizacijoje dalyvauja daugiau nei 9 iš 10 olandų, danų, daugiau nei 7 iš 10 suomių).

Todėl rekomenduojame ir skatiname institucijas, siekiančias Lietuvos piliečių igalvinimo, didesnio jų įtraukimo į bendruomenių ir visos šalies viešąjį gyvenimą, demokratinių procesų šalyje stiprinimo, **stiprinti šalyje visuomeninius sambūrius, judėjimus ir nevyriausybinės organizacijas**. Stebima situacija, remiantis aukščiau pateiktais duomenimis, indikuoja, jog šiuo metu tokie stiprinimo veiksmai ypač reikalingi.

Pateikiame ir reiškiamo pritarimą anksčiau keltoms organizacijų, visuomeninių sambūrių ir judėjimų stiprinimo idėjoms, ragindami paskubinti šių idėjų įgyvendinimo procesus:

1. Skatiname įgyvendinti Nacionalinio pilietinės visuomenės fondo (NVO stiprinimo programos) įkūrimo idėją, kuri buvo numatyta dar Lietuvos pažangos strategijos „Lietuva 2030“ 2014 m. Pažangos darbų sąrašė. Ši parama leis plačiau stiprinti didesnę ratą organizacijų, o profesionalesnė ir labiau matoma organizacijų veikla taps patrauklesnė naujiems nariams prisijungti bei leis kokybiškiau atstovauti visuomenės grupių interesams, bendradarbiauti su valstybės ir savivaldybių institucijomis, teikti visuomenei reikiamas paslaugas;
2. Skatiname tęsti ir kurti naujas programas nevyriausybinių organizacijų, visuomeninių sambūrių ir judėjimų veikloms, atitinkančioms šalies ir atskirų jos grupių prioritetus, remti šių organizacijų institucinių gebėjimų stiprinimą.
3. Organizacijų institucinių gebėjimų stiprinimui skirtus projektų konkursus pakeisti į ilgalaikių programų konkursus – skirti finansavimą programų įgyvendinimui bent porai metų (tokią patirtį jau turi Jaunimo reikalų departamentas prie SADM Jaunimo organizacijų stiprinimo programoms konkursus skelbiantis dvejiems metams). Toks pokytis keltų veiklų kokybę bei gerintų rezultatus, pavyzdžiui, leistų organizacijų darbuotojams daugiau dėmesio skirti pačiam programų turinio įgyvendinimui, padėtų mažinti veiklų pertraukas tarp projektų įgyvendinimo laikotarpių.

Pilietinės visuomenės institutas / Civil Society Institute, Didžioji g. 5, LT-01128 Vilnius, Lietuva

4. Taip pat skatiname daugiau dėmesio skirti bendruomeniškumo vertybių sklaidai ir ugdymui visuomenėje. Tam siūlome platesniais mastais įgyvendinti Pilietinio ir tautinio ugdymo 2016–2020 metų tarpinstitucinį veiksmų planą: didinti rodiklius ir jų įgyvendinimui atitinkamai skirti daugiau lėšų.

Kad svarbu skirti dėmesį nevyriausybinio sektoriaus ir kitų visuomeninių, pilietinių iniciatyvų plėtrai, atkreipiamas dėmesys ir Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“, kurios viena iš iniciatyvų – „Stiprinti bendruomenes ir nevyriausybines organizacijas, ugdyti bendruomenių lyderius ir remti pilietines iniciatyvas“. 2014–2020 Nacionalinė pažangos programa nurodo, kad plėtojant savanorišką veiklą ir ugdant visuomenės socialinę atsakomybę bus siekiama skatinti pilietinės visuomenės plėtrą, aktyvų gyventojų dalyvavimą organizuotoje veikloje, o uždavinį numatoma įgyvendinti tobulinant NVO veiklos teisinį reglamentavimą, NVO veiklos finansavimo mechanizmus, plėtojant NVO ir viešųjų institucijų bendradarbiavimą“.

Europos ekonominio bendradarbiavimo organizacija, teikdama rekomendacijas Lietuvai, taip pat siūlė Lietuvos NVO sektorių palaikyti per bendradarbiavimą su NVO taryba, galimybių NVO kurti ir teikti viešąsias paslaugas didinimą bei didesnio finansavimo skyrimo galimybę.

1 pav.

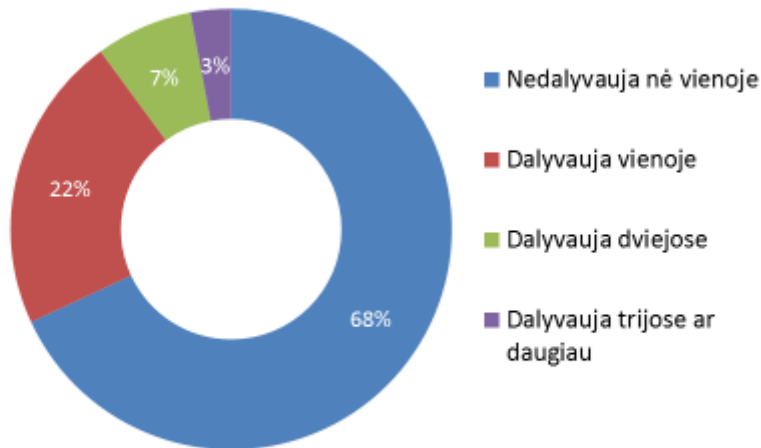
Dabar norėtume Jūsų išsamiau paklausti apie dalyvavimą kokiose nors organizacijose ar sambūriuose. Jei priklausote kuriai nors organizacijai, sambūriui, pasakykite jo pavadinimą arba tiksliau nurodykite jo pobūdį (pavyzdžiui, bažnyčios choras, mokyklos tėvų komitetas ir pan.)

Labdaringa veikla užsiimanti organizacija, tokia kaip Caritas, Raudonasis kryžius ar pan.
Organizacija, padedanti ar vienijanti tam tikrą žmonių grupę, pvz., senus žmones, veteranus, vaikus, neįgaliuosius, tam tikra liga sergančiuosius ar pan.
Profesjunga, profesinė sąjunga, verslo asociacija ar kita su jūsų darbu ar profesija susijusi organizacija
Organizacija, sprendžianti visuomenines problemas, pvz., gamtos apsaugos, gyvūnų teisių ar pan.
Kultūros, laisvalaikio, sporto, turizmo draugija, meno kolektyvas
Religinė organizacija, parapijos bendruomenė, maldos grupė ar pan.
Studentų, moksleivių, jaunimo organizacija
Vietos bendruomenė, namų savininkų ar sodų bendrija, mokyklos tėvų komitetas ar pan.
Šauliai, Krašto apsaugos savanorių pajėgos
Kitos organizacijos

Pilietinės visuomenės institutas / Civil Society Institute, Didžioji g. 5, LT-01128 Vilnius, Lietuva

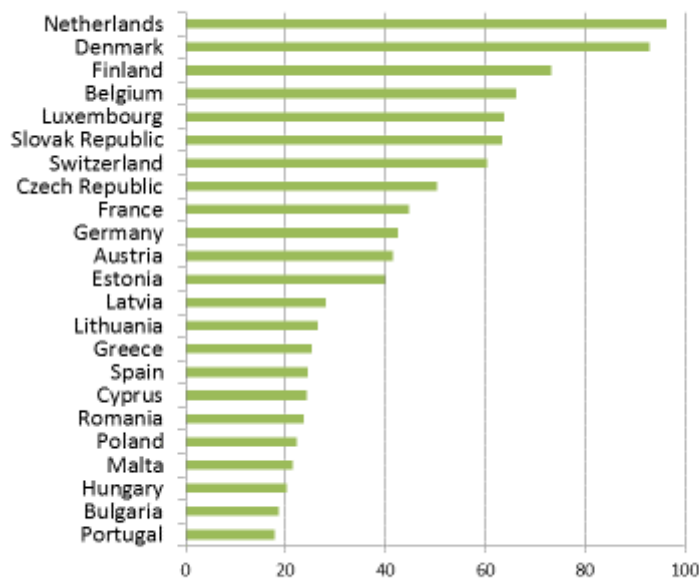
Dalyvavimas organizacijose ir sambūriuose

Šaltinis: PVI, Pilietinės galios indeksas 2015

2 pav.

Dalyvavimas bent vienoje organizacijoje Europos šalyse (2008 m.)

Šaltinis: Europos vertybių tyrimas 2008